

תכנית בחשבונאות

“פורום שווי הוגן” - FVF - Fair Value Forum

חומר רקע למפגש פברואר 2017

**“רפורמת הדיווח המוצעת בבנקים: האם הדוחות מספקים מידע רלבנטי ושימושי,
בין היתר על רקע התמורות הטכנולוגיות?”**

רקע

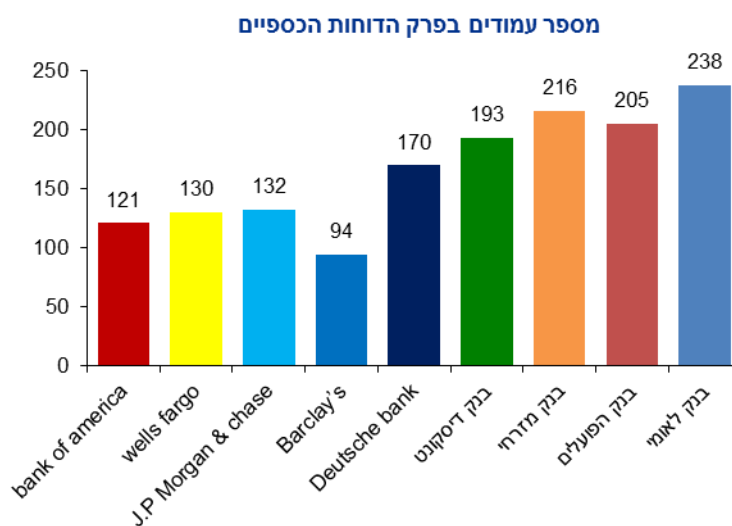
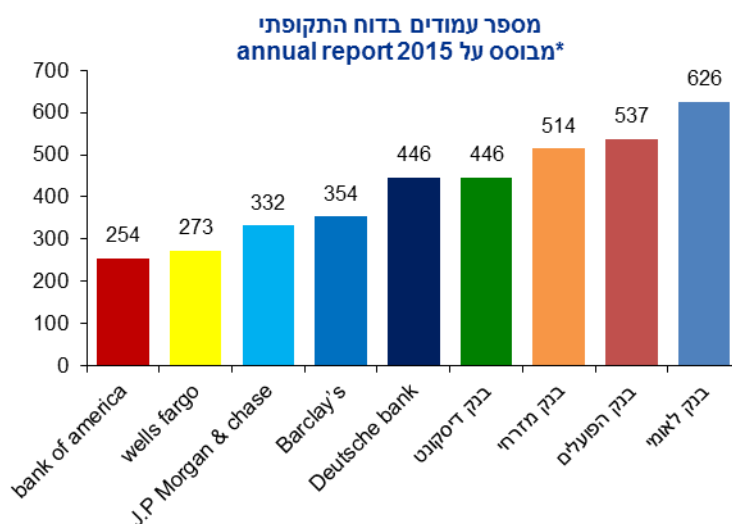
המידע הסובב את הפעילות של בנק נמצא על ספקטרום רחב של נתונים. המבנה הפיננסי הנוכחי של הכלכלות במדינות המערב מעניק מעמד לבנקים המהווים במקרים מסוימים ראי של הכלכלה המקומית. איכות המידע שנמסר לציבור נמצא במתח תמידי עם השאלה עד כמה הבנק מעוניין לחשוף מידע בדבר פעילותו העסקית. כן יודגש כי חסם אפשרי נוסף הינו היכולת להפיק מידע באופן מידי מתוך מערכות הבנק.

התמורות הכלכליות והחשבונאיות שמאפיינות את השנים האחרונות הובילו למגמה הולכת וגוברת בעולם, הן מצד רגולטורים גלובאליים והן מצד רגולטורים מקומיים, של פרסום ואימוץ הנחיות לשיפור הגילוי ושימושיות המידע בדוחות התקופתיים של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי.

על רקע זאת, עולה החשש כי דוחות הבנקים, ובכלל זה גם הדוחות הכספיים שלהם, עמוסים במידע עודף ולא מספקים בהכרח את המידע הרלבנטי לקוראי הדוחות הכספיים. מעבר לשאלת עומס המידע שמקשה על קריאתו, נשאלת השאלה האם הם כוללים את פריטי המידע הקריטי מבחינת המשקיעים לצורך קבלת החלטת השקעה? יש לציין כי השוואה פשטנית של היקף הדוחות התקופתיים בכלל והדוחות הכספיים בפרט שמספקים הבנקים בישראל ביחס לבנקים גדולים ומובילים בעולם, מלמדת כי היקף העמודים גדול בהרבה בבנקים הישראליים – כפול ואף יותר מכך. השוואה פשטנית זו אמנם לא מתחשבת בהבדלים בתכולה של הדוחות התקופתי תחת הרגולציות השונות אך ככל שהיא מתייחסת לדוחות הכספיים עצמם, היא אמורה להיות מייצגת. להלן נתונים השוואתיים כאמור:

תכנית בחשבונאות

"פורום שווי הוגן" - FVF - Fair Value Forum

בחודש ינואר 2017 פורסמה טיוטה "שיפור השימושיות של הדוחות לציבור של תאגידים בנקאיים לשנת 2016". ראה נספח א. מטרת הטיוטה היא לשפר את השימושיות והשקיפות של הדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים לציבור, ולצד זאת לצמצם את הנטל הרגולטורי. הטיוטה מציעה לעדכן את הדוחות לציבור, בין היתר, בנושאים הבאים:

תכנית בחשבונאות

“פורום שווי הוגן” - FVF - Fair Value Forum

1. דרישה להדגשת מידע מהותי.
2. הצגה תמציתית של מדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן והוספת ניתוח הרווחיות על-ידי הדגשה של הגורמים העיקריים שהשפיעו מהותית על הרווחיות.
3. הרחבת הגילוי על מידע בתחום האשראי הקמעונאי.
4. דחיית מועד הדיווח לציבור של תאגידים בנקאיים העומדים בראש קבוצה בנקאית למועד בו מדווחות החברות הציבוריות במשק.

יש לציין כי בחודש אפריל 2015 פרסם בנק ישראל חוזר “עדכון מבנה הדוח לציבור של תאגיד בנקאי ושל חברת כרטיסי אשראי”. החוזר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור, בין היתר, בנושאים הבאים: קביעת מבנה אחיד לסגר הנושאים בדוח השנתי, פרסום דוח על הסיכונים באינטרנט, צמצום משמעותי בדרישות הגילוי בפרק על תיאור עסקי התאגיד הבנקאי, העברת המידע על ממשל תאגידי ועל תיאור עסקי התאגיד לפרק נפרד שיבוא לאחר הדוח הכספי. אימוץ דרישות הגילוי שנכללו בהמלצות לשיפור הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים, שפורסמו על ידי צוות משימה לשיפור הגילוי (ה-EDTF) ושינוי סדר ההצגה בדוח הכספי.

רלבנטיות והיקף הגילוי – המתח שבין גילוי נאות לבין מהותיות המידע

בחינת המידע האיכותי הניתן בדוחות התקופתיים של הבנקים בישראל מלמדת כי בתחומי עניין מסוימים ניתן מידע רחב ויש הטוענים אף עודף אשר עשוי ליצור אפקט הפוך בהבנת הנושא המדווח והשפעתו על הפעילות בכללותה. כך לדוגמה בתחום ניהול הסיכונים, מגזרי הפעילות והמסגרת החוקית בה פועל הבנק.

בעידן בו שיתופיות המידע מהווה חלק משמעותי בכלל תחומי החיים ובפרט בתחומי הכלכלה (אינטרנט, עיתונות כלכלית משמעותית ואף חינוך) ברור כי על הדוחות התקופתיים, בתחומי עניין מסוימים, צריכים להביא לידי הקורא מידע מהותי בלבד ובאופן שמשרת את מטרת קורא הדוחות.

מנגד, ברור כי בנושאי תוכן מסוימים שיש בהם כדי להשפיע על הבנת הפעילות העסקית בכללותה או שיש בהם כדי להשפיע באופן מהותי על הבנת הפעילות ושאינו בבסיס העשייה השוטף, כדוגמת תביעות, סיכונים מתפתחים ומובילים, הוספת מידע עשויה לחדד את הבנת קורא הדוחות.

תכנית בחשבונאות

“פורום שווי הוגן” - FVF - Fair Value Forum

השגת יעד זה תלויה בהפעלת שיקול דעת עורך הדוחות ושינוי תפיסתי הן מצד הרגולטורים והן מצד המערכת הבנקאית (ואולי אף מצד קורא הדוחות).

נדבך נוסף שיש להתייחס אליו הינו העברת מידע באופן ויזואלי (בעיקר דיאגרמות) שחסר בישראל בעוד שנושא זה מפותח בעולם.

חברי ההנהלה בחזית הדיווח

ניתוח הפעילות הבנקאית בהתאם לסוגי פעילויות (מגזרים/ חטיבות וכדומה) הינו מהחלקים היותר משמעותיים עבור קורא הדוחות. ניתוח מעמיק הכורך את הפעילות העסקית ותוצאותיה עשוי לתת מידע בעל ערך לקורא הדוחות. נוסף על ניתוח הפעילות המוכר נמצא כי היו בנקים בעולם שלקחו צעד אחד קדימה בנושא בעצם העובדה שמנהלי הפעילויות עצמם כתבו בשפה בלתי אמצעית פרק הדן בעשייה ובתוצאות הכספיות של הפעילות המנוהלת על ידם.

אלמנט זה מחזק את שקיפות ואמינות המידע ומצריך את המנהלים עצמם לבוא בדין וחשבון ישיר עם הציבור. דוגמאות בולטות הינם הדוחות התקופתיים לשנת 2015 של JP MORGAN ו- BARCLAYS (החלקים הרלוונטיים מצורפים בנספחים ג' ו-ד').

היקף המידע

היקף הגילוי של בנקים הוא נושא שנמצא בראש סדר העדיפויות של הרגולציה בעולם. כהמחשה ניתן לציין את המהלך שקידם ה-FSB בשנת 2012 בעת שפרסם דוח של ה-EDTF הכולל 32 המלצות לשיפור איכות המידע בבנקים בעולם. הדוח כלל המלצות להרחבת ושיפור איכות הגילוי בעיקר בתחום ניהול הסיכונים. בהתאם לדוח מעקב שפורסם בשנת 2015 בגין נתוני הדוחות הכספיים לשנת 2014 דיווחו 40 בנקים נבחרים על יישום של 82% מההמלצות.

מרבית ההמלצות אומצו בישראל במסגרת חוזר בנק ישראל מחודש אפריל 2015 כמפורט לעיל. יישום ההמלצות בוצע לראשונה בדוחות לשנת 2015 מהם ניתן ללמוד כי היישום היה חלקי בנושאים מסוימים כדוגמא: הגדרת סיכונים מובילים ומתפתחים ומיקוד הגילוי בהקשר לפעילות העסקית העכשווית, סיכוני שוק. ראה נספח ב - Enhanced Disclosure Task Force.

תכנית בחשבונאות

“פורום שווי הוגן” - FVF - Fair Value Forum

פרטי מידע נוספים שאינם מופיעים כיום בדוחות:

א. פינטק

בשנים האחרונות צמח ענף הפינטק באופן משמעותי והשתלבותו בפעילות הבנקאית היא מן ההכרח. השפעתו והסיכונים הגלומים בשילוב האמור יתגברו בשנים הקרובות ולפיכך הנושא מהווה מוקד עניין הנדרש בגילוי בדוחות התקופתיים של הבנקים.

בישראל, קיימת התייחסות ישירה מצומצמת בקרב קבוצות הבנקים הגדולים בישראל, לעניין ההשלכות העסקיות של תעשיית הפינטק על סביבת התחרות והמוצרים הבנקאיים המסורתיים לרבות סיכונים אחרים הגלומים בפעילות מעין זו. מסקירת הדוחות התקופתיים לשנת 2015 של בנקים מובילים בעולם נמצא כי גם בעולם ההתייחסות האמורה מצומצמת ונבלעת במושגים של טכנולוגיה וחדשנות. **מצ"ב בנספח ה' גילוי בנושא בדוחות התקופתיים לשנת 2015 של JP**

MORGAN

ב. ניתוח פעילות בהתאם לענפי משק

ניתוח הפעילות של הבנקים מבוצע באופן מסורתי, בדומה לחברות אחרות, בהתאם למגזרי פעילות. עם זאת, הבנקים מתוקף היותם חשופים בפעילות העסקית למגוון רחב מאוד של סקטורים מדווחים נתונים אודות חשיפת אשראי זו לרבות ההפרשות בגינה בחתך של ענפי משק (שהגדרתם בהתאם ללמ"ס). הגילוי האמור מצוי בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

כיום הנתונים מובאים בטבלאות אחידות אולם לא ניתן מידע איכותי נוסף אודות פעילות הבנק בראיית ענפי המשק. ניתוח כאמור עשוי להוסיף מימד חדש ומעניין בדבר הפעילות של הבנקים בישראל וללמד על קשרי הגומלין בין הבנקים לכלכלה המקומית.

נושא זה מקבל משנה תוקף מאופן מבנה מערכת הבנקאות בישראל כך שניתוח כאמור של קבוצות הבנקים הגדולות עשוי לתת תמונת ראי, עדכנית ואובייקטיבית, אודות ענפי המשק השונים. **מצ"ב בנספח ו דוגמת הגילויים בגין ענפי המשק של שלוש קבוצות הבנקים הגדולות מתוך הדוחות התקופתיים לשנת 2015.**

תכנית בחשבונאות

“פורום שווי הוגן” - FVF - Fair Value Forum

שאלות לדיון

1. היכן צריך לעבור הגבול שבין מידע עודף למידע מהותי לקורא הדוחות? האם קיימת הצדקה להפרש העצום באורכם של הדוחות הכספיים בבנקים בישראל לעומת בנקים גדולים בחול?
2. מעמדו של מנהל חטיבה/פעילות בתווך שבין הדירקטוריון לציבור.
3. האם וכיצד יש להביא ל"קדמת הבמה" נושאים עכשוויים על פני הניתוח המסורתי?
4. עד כמה ביאור המגזרים הדואלי (הנהלה ופיקוח) של הבנקים כיום בישראל הינו אינפורמטיבי בראיה של ניתוח הדוחות הכספיים שלהם? עד כמה ניתן לבצע השוואות בין בנקים שונים והאם אנליסטים עושים בביאור המגזרים שימוש – לרבות השפעה על תמחור המניה, במיוחד על רקע ההמלצה לספק את המידע על בסיס מאוחד בלבד? זאת תוך התייחסות להעמסות לא אחידות לרבות דרך המגזר הפיננסי.
5. עד כמה הדיווח הנוכחי של הבנקים מאפשר לזהות את הרווחיות הפרמננטית שלהם תוך התייחסות, בין היתר, למידע בנוסח NON GAAP שהם מספקים בדו"ח הדירקטוריון, האפשרות לתזמון רווחים באמצעות מודל הנכסים הפיננסיים הזמינים למכירה וכן מודל הפסדי האשראי שלהם והגילוי לגביו? כל זאת גם על רקע השינויים בתקינה האמריקאית שצפויים להיכנס לתוקף בשנים הקרובות בנושא המודל של הנכסים הפיננסיים ומודל הפסדי האשראי החדש בארה"ב - current expected credit loss (CECL)?
6. בהמשך לשאלות הקודמות, עד כמה ניתן לנתח כיום את התוצאות של הבנקים, לרבות בהקשר של השפעות של סגירות הסניפים המאסיביות והאפקט של ההתייעלות?
7. האם לדוח תזרים מזומנים של הבנקים קיים בכלל ערך אינפורמטיבי?
8. האם הדיווח על סיכוני הסייבר כיום הינו מספק וכיצד יש לספק גילוי לסיכוני הסייבר שהם משמעותיים כיום מבחינת הבנקים? האם הבנקים נדרשים לתת גילוי לאירועי סייבר "קטנים" אשר יכולות להיות להם משמעות רחבות היקף?
9. דחיית הדד ליין לפרסום דוחות הבנקים על רקע המקובל בעולם – יתרונות מול חסרונות.